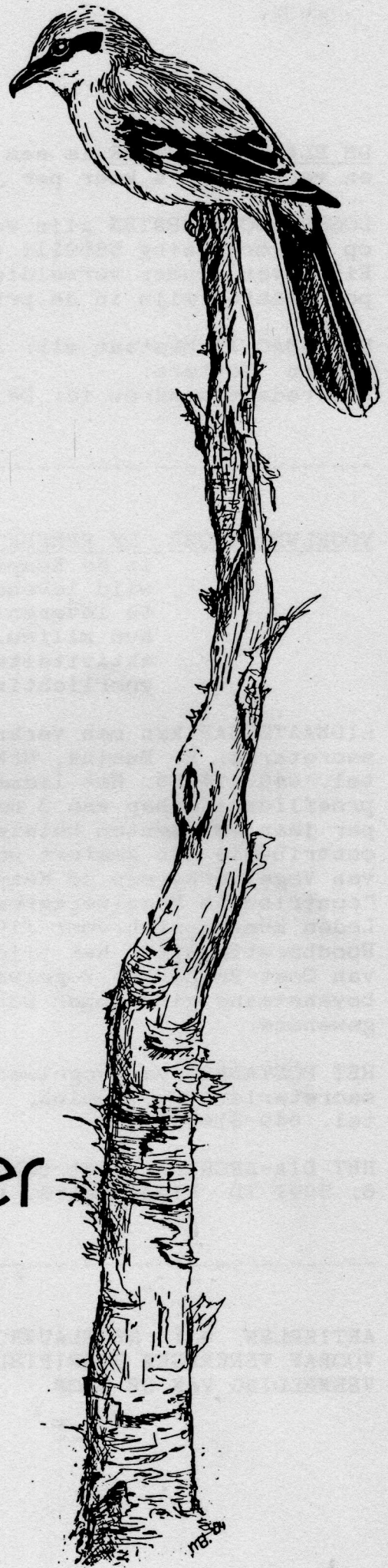


de blauwe klauwier

JAARGANG 16 NR 1





DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN", en verschijnt 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van f26,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Jack Bos, Pierre v.d. Wielen  
en Jan Wouters.  
Het redactie-adres is: De Braken 11, 5541 AC Reusel.

---

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot de secretaris: P. Busink, Urkhovenseweg 274, 5641 KN Eindhoven, tel. 040-814970. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt f45,-- per jaar; studenten betalen f35,-- en gezinsleden f22,50. De contributie kan gestort worden op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep".

Leden kunnen zich voor f10,-- per jaar abonneren op "De Roodborsttapuit", het tijdschrift van het Samenwerkingsverband van Oost-Brabantse Vogelwerkgroepen (SOV). Dit bedrag moet ook op bovenstaand gironummer worden voldaan, onder vermelding van het gewenste.

HET POSTADRES van vogelwerkgroep "De Kempen" is dat van de secretaris: P. Busink, Urkhovenseweg 274, 5641 KN Eindhoven, tel. 040-814970.

HET DIA-ARCHIEF wordt beheerd door: Wim de Kroon, Kuikseindseweg 6, 5091 TD Middelbeers, tel. 04244-2329.

---

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

# De Huiszwaluw in Eindhoven 1989.

## W. VEENHUIZEN

Het verzamelen van de Huiszwaluw gegevens is reeds zijn 8e jaar ingegaan. Met dank aan de tellers: Guus Nas (Heesterakker) en Pierre Maréchal (Woenselse Heide). De tellingen vonden plaats op 10 en 31 juli, en 6 en 8 augustus.

### AANTAL HUISZWALUWNESTEN PER STADSDEEL IN DE AFGELOPEN ACHT JAREN

Stadsdeel	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Tongelre	9	8	-	-	-	-	-	-
Stratum	9	8	8(13)	13+1?	11	6	5	4
Gestel (Blaarthem)	n.o.*)	n.o.	+4	3	1	-	-	-
Gestel (Bennekel)	4	5	1	-	-	-	-	-
Gestel (Hagenkamp)	10	11	2	-	-	-	-	-
Striip (Lievendaal)	37	22	14	15	7	5	3	9
Woenselse Watermolen	17	16	20	10	5	-	-	-
Woensel Rapenland	6	9	5	1?	-	-	-	-
Woensel Vlokhoven	2	5	2	3	3	2	-	-
Woenselse Heide	34	25	24	16	11	17	14	10
Woensel Heesterakker	6	4	4	1	1+5°)	2	1	7
Woensel Mensfort	n.o.	8	4	2	-	-	-	-
Woensel Oude Gracht	6	8	4	1+18°)	9	10	6	1
Totaal	140	129	(88)93(97)	64(82)	48(53)	42	29	31

Percentage verandering - 7,9% -31,8% -34,0% -41,5% -20,7% -30,9% + 6,9%

\*) : niet ontdekt °): nagekomen nieuwe vindplaats

### OVERZICHT PER WIJK

#### STRATUM

jaar teldag	1982	1983	1984	1985	1986	1987				1988			1989								
	1508	0208	2607	0708	0208	1608				0808			0808								
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT	
Piuslaan	-	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St. Bonifaciusl.	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rielseweg	2	1	1	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Roothaanstr.	3	-	1	1	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Mgr. Zwijsenstr	1	2	-	1	1	-	-	1	-	1	-	2	-	-	2	-	1	-	-	-	1
St. Gertrudisl	1	3	2	2	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1
St. Norbertusl	1	1	1	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Ennetenstr.	n.o.	n.o.	1°	1?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
St. Gerlachstr.	n.o.	n.o.	4°	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	9	8	13°	14?	11	2	1	3	-	6	1	4	-	-	5	1	3	-	-	4	

Deze kleine populatie is met 1 nest afgenomen. Het gebrek aan nestmateriaal is hier duidelijk aanwezig, omdat de oude nesten zijn hergebruikt en bijna niet zijn hersteld ondanks jaarlijkse afbrokkelingen.

STRIJP (LIEVENDAAL)

jaar teldag	1982	1983	1984	1985	1986	1987			1988			1989			
	1608	0208	2607	0708	0208	1708			1208			0608			
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT
Scheltemaweg	14	12	6	6	2	1	-	4	-	5	-	-	3	-	3
S.v. Leeuwenstr	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Welschapsedijk	22	10	8	9	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
TOTAAL	37	22	14	15	7	1	-	4	-	5	-	-	3	-	9

Een opzienbarende toename van 6 nesten ten opzichte van vorig jaar. De toename heeft plaatsgevonden aan de flatgebouwen langs de Welschapsedijk. Na afwezigheid ten gevolge van schilderwerkzaamheden in '86 weer een hervestiging. Hoogte van de nestplaats ca. 12 meter.

WOENSELSE HEIDE

jaar teldag	1982	1983	1984	1985	1986	1987			1988			1989			
	1708	0308	0808	7808	3007	0708			0208			3107			
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT
Beijerlandlaan	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Bevelandlaan	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goereestraat	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-
Grebbebergln.	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Overflakkeestr	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purmerstraat	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rode Kruislaan	14	12	13	10	4	5	4	5	-	14	2	4	3	-	9
Schermerstraat	3	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Schouwenlaan	1	1	1	-	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1
Terschellingstr.	4	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Urkweg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voornestraat	2	1	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Walcherenlaan	2	1	2	2	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1
TOTAAL	34	25	24	16	11	6	6	5	-	17	4	7	3	-	14

Opvallend is hier dat het, voorheen grote, aantal nesten langs de Rode Kruislaan verder is afgenomen (8 nesten). Er is nu nog maar 1 nest. De Huiszwaluwen hebben zich hier wat meer verspreid over de gehele wijk. Hoogte van de nestplaats ca. 9 tot 10 meter.





WOENSEL HEESTERAKKER

jaar	1982	1983	1984	1985	1986	1987		1988		1989					
teldag	1708	0308	7808	7808	0508	0608		0708		1007					
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT
Milaanstraat	4	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Italiëlaan	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livornostraat	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	5	-	-	1	-	1	1	-	-	-	5
Siënalaan	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Baristraat	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	niet ontdekt		niet ontdekt		-	-	-	1	-	1
TOTAAL	6	4	4	1	6	-	-	1	1	2	1	-	-	1	7

Aanzienlijke toename in de Livornostraat. Is daar het nestmateriaal beter bereikbaar?

WOENSEL OUDE GRACHT

jaar	1982	1983	1984	1985	1986	1987		1988		1989					
teldag	1708	0308	0808	0108	0308	1608		0808		0608					
	TOT	TOT	TOT	1009	TOT	N	O	Z	W	TOT	N	O	Z	W	TOT
Icaruslaan	3	6	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Menelaoslaan	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Iliumstraat	n.o.	n.o.	n.o.	4	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Ithacastraat	n.o.	n.o.	n.o.	4	4	-	4	-	-	4	-	3	-	-	3
Calypsostraat	n.o.	n.o.	n.o.	4	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Jasonstraat	n.o.	n.o.	n.o.	6	2	-	3	-	1	4	-	3	-	-	3
TOTAAL	6	8	4	19	9	-	8	-	2	10	-	6	-	-	6

Zware afname van de populatie in de Oude Gracht.

RESUMEREND

De populatie blijft nog stabiel. Een verheugende toename nabij de Welschapsedijk en Heesterakker! Het lijkt erop dat de toename in Heesterakker een gevolg is van de afname in de Oude Gracht. De afstand tussen deze wijken is ca. 2 km. en kan gemakkelijk overbrugd worden. Zouden de zwaluwen in de omgeving van de Heesterakker betere nestcondities hebben dan in de Oude Gracht, en daardoor 'meegegaan' zijn met hun soortgenoten?

WILLEM



## SIMULTAANTELLING VAN DE KLAPEKSTERS OP DE STRABRECHTSE HEIDE

Waarom een simultaantelling?

Al verschillende jaren vragen de regelmatig op de Strabrechtse Heide rondhangende vogelaars zich af, hoeveel Klapeksters er nu werkelijk in de winter op de hei zitten. De schattingen liepen uiteen van 4 tot 6 exemplaren. Toen eind 1989 zich de mogelijkheid voordeed om zo'n telling te houden, is daar dan ook meteen gebruik van gemaakt.

Werkwijze

Er werden 9 routes uitgezet (zie kaartje) en wel zodanig dat de gehele heide goed werd overzien. Dat sommige routes elkaar deels overlaptten is eigenlijk alleen maar gunstig. Per route kreeg iedere groep of persoon een kaart en een korte instructiebrief.

Deze luidde als volgt:

Simultaantelling Klapekster (*Lanius excubitor*)

Gebied: Strabrechtse Heide op 30-12-1989

Routeverdeling: op ledenvergadering 22-12-1989

Start: om 10.30 uur op de aangegeven punten

Vervoer: te voet of met de fiets

Werkwijze: vogels intekenen, tijd en vliegrichting noteren en eventueel individuele kenmerken.

Als iedereen is aangekomen op het centrale punt gaan we gezamenlijk naar het kantoor van SBB voor evaluatie en erwtensoepp. Mensen die te voet starten vanaf punt 1-2-3 en 4 worden na afloop met de auto terug gebracht. Opgelet i.v.m. erwtensoepp willen we graag weten hoeveel mensen er meedoen. Opgeven bij Piet van Happen 040-862739 voor 27-12-89. Vergeet je mok en lepel niet.

Resultaten

In totaal werden er 3 exemplaren geteld (zie kaartje), iets wat mij persoonlijk tegenviel. Maar het zou kunnen zijn dat de territoria na de trektijd groter zijn dan dat wij vogelaars van de Strabrechtse Heide altijd dachten. Hopelijk kunnen we in 1990 de telling nog eens overdoen. En gezien het aantal deelnemers die nu met plezier hebben meegedaan, zal dat best lukken. Iedereen bedankt, in het bijzonder Jap Smits van SBB voor de gastvrije ontvangst.

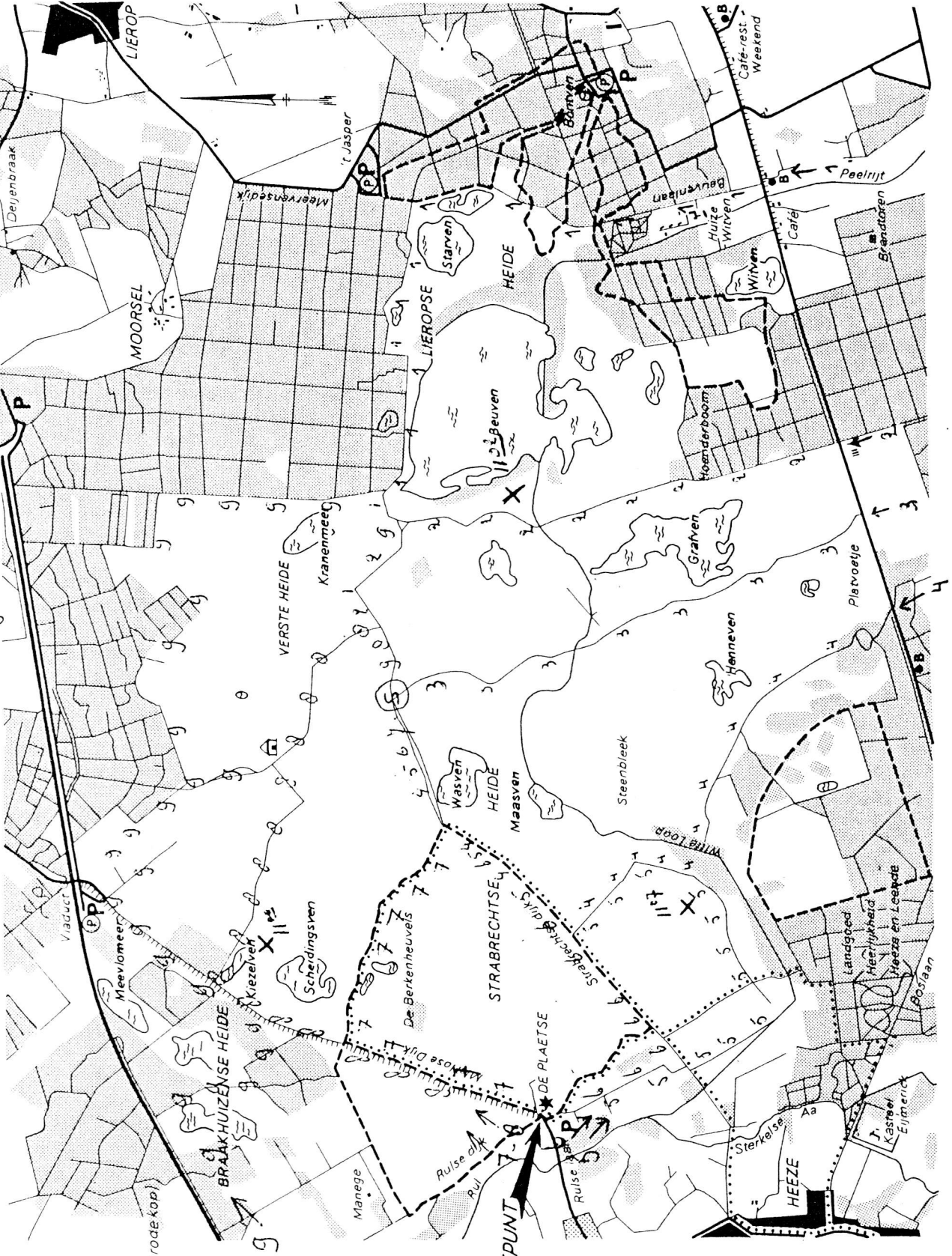
Deelnemers

Frank en Rob Aarts, Tineke en Pierre Boudewijns, Mart van den Broek, Piet van Happen, Kees Hendriks, Tom Heijnen, Wim Jacobs, Jan Kolsters, Huub Knubben, Henk Munsters, Marja Rissenbeek, Lilian en Fred Smits, Rob van der Staay, Sjaak Sweegers, Pieter Wouters, Jan Erik Kikkert van VWG de Peel en Jap Smits van SBB.

PIET VAN HAPPEN



# Strabrechtse en Lieropse heide



**LEGENDA**

- Verharde weg
- Onverharde weg of pad
- ..... Fietspad
- - - - - Uitgezette wandelroute
- ..... NS wandelroute (paaltjes met rode kop)
- Bos
- Bedouwing
- ☞ Water
- P Parkeerplaats
- B Bushalte
- Ⓟ Picknickplaats
- ⌂ Schoolhut



Ⓢ samenkomst  
 X waarschuwing



## Verslag van het weekend CAP GRIS NEZ

Van 29 september tot en met 1 oktober 1989 vond het traditionele weekendje van VWG De Kempen naar Cap Gris Nez weer plaats. Het werd dit jaar niet gekarakteriseerd door veel pijlen, wel door veel ACJN-ers (toch wel zo'n 30%). Al met al is het weer een geslaagd weekendje geworden, want ook op zaterdagavond was het bij madame Edwige weer dikke pret.

In dit verslagje wil ik echter alleen maar op het biologische gedeelte ingaan. En dat betreft dus de vogeltjes. Helaas is er dit weekend nauwelijks systematisch geteld of genoteerd, zodat de exacte aantallen van met name de 'algemenere' soorten zoals Jan van Gent, Zwarte Zeeëend, Drieteenmeeuw e.d. ontbreken. Dit is mede veroorzaakt door het weer op zaterdagmorgen: het heeft toen de eerste paar uur van het tellen, op enkele droge periodes van maximaal 10 minuten na, aan één stuk door geregend. Maar verder viel er over het weer weinig te klagen. Vanaf zaterdagmiddag tot zondagmiddag is het zo goed als droog geweest. Er heeft het hele weekend een matig windje gewaaid, ik denk zo'n 4 à 5 B., zondag nog iets minder. De windrichting was voornamelijk noordwestelijk. Het zicht was over het algemeen redelijk. Engeland was regelmatig vrij goed te zien.

Zodoende was het fossielenuitstapje naar Blanc Nez onder leiding van Kees c.s. geslaagd en erg interessant. Verder is er behoorlijk veel in de duinen gevogeld, wat enkele leuke waarnemingen opleverde.

Op zaterdag is er om ongeveer 8.00 u. begonnen met 'tellen' en dat is tot in de middag doorgegaan. Zondag is er om 8.30 u. begonnen, en geteld tot het vertrek om ongeveer 14.00 u.

Dan nu de resultaten van de zeetrekking.

### Duikers

30 sep. Er kwamen slechts 4 exx. langs, die niet nader gedetermineerd konden worden. (Roodkeel-/Parelduiker).

1 okt. Op deze dag wat meer dan op 30 sep., namelijk 10 exx. Roodkeel-/Parelduiker en 1 ex. Geelsnavel-/IJsduiker.

### Futen

Hier kan ik vrij kort over zijn. Er zijn dit weekend gek genoeg geen Futen gezien.

### Pijlstormvogels

30 sep. Er werden geen pijlen gezien.

1 okt. In de late ochtend werd 1 Grauwe Pijlstormvogel gezien, 's middags kwam er ook 1 Noordse Pijlstormvogel vrij dichtbij langs, vliegend in noordelijk richting. Dit is een zeer matig resultaat, zeker als je het met vorig jaar vergelijkt (25 Noordse en 43 Grauwe). Dat is mede te wijten aan windkracht en -richting: de grote aantallen Grauwe Pijlen komen bij zuidwesterstorm, als ze van hun koers van Zuid- naar Noord-Amerika moeten afwijken.

### Stormvogeltjes

1 okt. Mede dankzij het rustige weer, werd er een Stormvogeltje gezien. Mogelijk zijn er enkele gemist, omdat ze gewoonlijk nauwelijks zichtbaar tussen de golven vliegen.

### Jan van Gent

Zoals gewoonlijk weer erg veel Jannen van Gent, zij het niet zo massaal als vorig jaar. Het viel mij op dat ze vaak in groepjes van twee of drie voorbijvlogen, met telkens een volwassen vogel voorop en 1 of 2 juvenielen daarachter. Heel merkwaardig was het feit dat ze bijna allemaal (minstens 75%) in noordelijke richting vlogen, terwijl ze in deze tijd van het jaar toch naar het warme zuiden behoren te trekken. Er zal dus nog wel geen sprake van echte trek zijn, maar meer een op en neer pendelen tussen geschikte viswateren. (Het weekend viel dit jaar een week eerder dan andere jaren.)

### Aalscholvers en Reigers

Er zijn dit weekend enkele tientallen Aalscholvers gezien, die bijna allemaal in noordelijke richting vlogen. De trek kwam pas laat in de ochtend op gang en de Aalscholvers trokken meestal in kleine groepjes voorbij.

Leuk was de waarneming van een Blauwe Reiger die ver op zee langstrok

### Eenden en Ganzen

Het aantal van 8 soorten is toch wel zeer acceptabel.

30 sep. Er werd een groep van 23 Rotganzen waargenomen, langs de kustlijn in zuidelijke richting trekkend. Verder een groep van 22 Wintertalingen, trekkend in noordelijke richting.

1 okt. Er kwamen 2 groepen Rotganzen voorbij, één groep van 4 exx. en een groep van 18 exx. Verder een groep van maar liefst 33 Pijlstaarten. Ook kwamen nog 2 Smienten voorbij, 3 Toppereenden en een groep van 6 Grote Zeeëenden, wat toch wel leuk is.

Op beide dagen kwamen er grote aantallen Zwarte Zeeëenden langs, wat toch wel in de honderden zal lopen. Ze vlogen vaak in erg grote groepen, voornamelijk in zuidelijke richting.

Eidereenden dobberden zoals gewoonlijk onder de Kaap rond, ik denk zo'n 40 à 50 exx. met slechts enkele mannetjes daartussen. Van trek was weinig sprake, hoewel er toch wel enkele tientallen gezien zijn.

Het aantal soorten en de aantallen per soort zijn duidelijk groter dan voorgaande jaren. Dat ligt voor een groot deel aan de, vooral op zondag, vrij zwakke wind: dat is beter voor de eenden-trek.

### Steltlopers

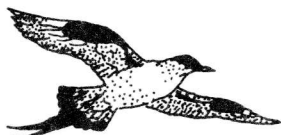
Er zijn tijdens de zeetrek telling slechts 2 soorten waargenomen. Dat is wel heel erg weinig. Vreemd genoeg werden er geen Rosse Grutto's, plevieren of Bonte Strandlopers gezien.

30 sep. Er vlogen 6 Scholeksters langs de Kaap.

1 okt. Er werden 4 Kleine Strandlopers gezien.

### Jagers

Van deze vaak moeilijk te determineren soorten zijn dit weekend



in totaal 25 exx. gezien.

30 sep. Deze dag werden er 5 Kleine Jagers, 1 Middelste Jager en 3 Grote Jagers gezien. 5 Jagers konden niet nader gedetermineerd worden. Vooral de 2 Kleine Jagers die vroeg in de morgen gezien werden, konden erg mooi bekeken worden. De rest vloog meestal vrij ver op zee.

1 okt. De zondag was goed voor 6 Kleine Jagers, 1 Grote Jager en 3 Jagers spec.

#### Meeuwen en sterns

Het was dit weekend magertjes gesteld met deze groep. Alleen van de Drieteenmeeuw kan gezegd worden dat de trek goed was.

Van de Dwergmeeuw durf ik geen schatting te maken; op zaterdagmorgen werden er 6 exx. gezien.

Het aantal Grote Sterns schat ik op 20 à 30, waarvan er enkele vrij dicht langs de kust vlogen.

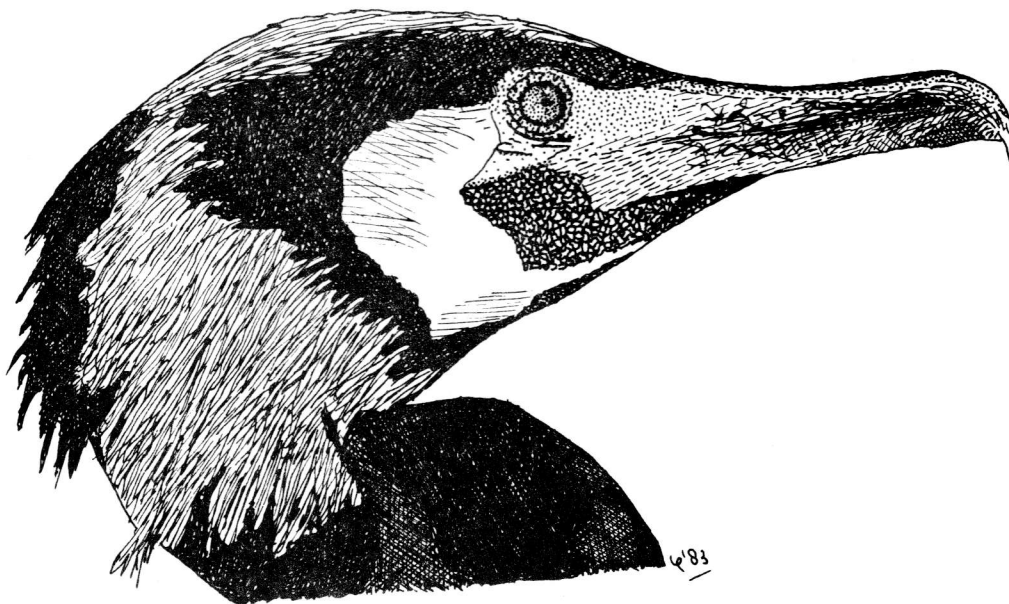
De 4 waarnemingen van Zwartkopmeeuwen, 2 op 30 sep. en 2 op zondag 1 okt., zijn wel leuk. Ze kwamen op een tiental meters voorbijscheren.

#### Alkachtigen

Van deze op afstand erg moeilijk te determineren groep werden er maar weinig gezien.

30 sep. Er werd 1 Alk gezien en 4 exx. Alk/Zeezoet konden niet nader gedetermineerd worden.

1 okt. Vandaag verbleef er zo'n beetje de hele dag een Alk vooraan op zee. Hij was met tussenpozen erg goed te zien, maar nooit lang, want hij was meer onder dan boven water. Verder nog 5 exx. die ongedetermineerd bleven.





Al met al zijn deze resultaten, misschien op de eenden na dan, toch wel erg magertjes. Gelukkig is er buiten het zeetrekten om, ook veel gevogeld, met enkele leuke waarnemingen als gevolg. Hieronder volgt een opsomming.

#### Roofvogels

30 sep. Van de Sperwer werden 2 exx. gezien, één op de camping en één op Blanc Nez. Leuk was de waarneming van een overvliegende Slechtvalk op Blanc Nez. Tenslotte werden ook nog enkele Torenvalken gezien.

1 okt. Er werd een Sperwer gezien in de duinen en ook vandaag weer hoogstwaarschijnlijk een Slechtvalk in de duinen. Ook werd hier tegelijkertijd een Smelleken waargenomen.

#### Steltlopers

30 sep. 2 Scholeksters vlogen 's avonds bij Edwige over. Er werd een Zilverplevier bij Blanc Nez gezien, alsmede een Bonte Strandloper.

1 okt. 3 Scholeksters, 1 Wulp en een groep van 80 Kieviten in de duinen.

#### Overige soorten

Op zondag werd een groep van 20 Patrijzen in de buurt van de camping gezien.

Op Blanc Nez werd een Jager spec. en een Geelpootmeeuw gezien.

Verder ook nog de nodige zangertjes: enkele Roodborsttapuiten, diverse Paapjes, Zwarte Roodstaarten, de nodige Rotspiepers bij de Kaap, tientallen Grote Gele Kwikstaarten en Putters.

Maar ook 4 Barmsijzen op de camping en diverse bij de Kaap, diverse Geelgorzen en nog enkele Boerenzwaluwen. Op zondag werd een groepje van 10 IJsgorzen in de duinen gezien en later nog een exemplaar op de Kaap.

Heel leuk waren de waarnemingen van 2 Grauwe Gorzen op zondag in de duinen en een IJsvogeltje in de buurt van La Sirène.

Tenslotte werd er zaterdagavond een Kerkuil op de camping gehoord.

CHRIS VAN TURNHOUT



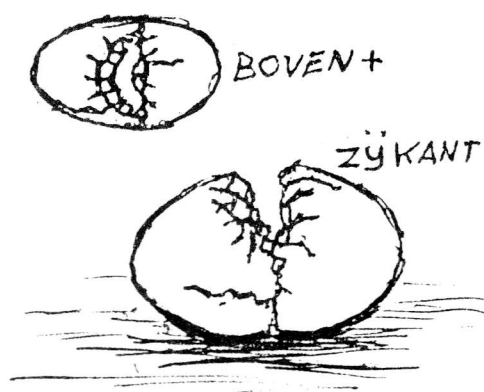
## EENDELIJK VOORJAAR!

18 maart 1990: 22 graden boven nul. Huub Knubben en ik fietsen naar de Landschotse Heide. We kregen toevallig gezelschap van Chris en een andere ACJN-er. Op de Landschot aangekomen wisten ze een ven te liggen achter een ruig en te doorstruinen weiland. Hoewel ik veronderstelde dat hier het broedseizoen al begonnen kon zijn, onder invloed van het weer, gingen we die wei op. Een Havik zeilde over en een vrouwtje Wilde Eend koos het blauwe luchtruim. Zij trok op een of andere manier mijn aandacht, de Havik werd slechts bijzaak. De eend leek iets lichts in haar snavel te hebben. Ik ving haar in mijn kijkerbeeld en ... en ik keek nog eens beter, want ze had een ei in haar bek! Sterker nog, haar ondersnavel stak in het ei! Met een omtrekkende beweging vloog ze naar haar vertrekpunt.

Voordat ze de landing inzette, liet de eend haar geperforeerde vracht vallen. Na een vrije val van zo'n 20 meter stuiterde het ei nog een keer op, een sliert inhoud uitbrakend.

Nieuwsgierig rende ik naar dit geschenk uit de hemel! Na aandachtig bekijken en betasten was er het volgende op te merken: Het ei was nog niet of kort bebroed en voelde enigszins koel aan, voorzover het vast te stellen was na zo'n ongewone behandeling en tijdens zulk warm weer. Hoewel de schaal doormidden gescheurd was zaten de twee helften nog redelijk aan elkaar, dit dankzij de zachte bodem waarop het was gevallen. In de schaal

bevond zich een groot en langwerpig gat precies van zo'n vorm als wat je zou kunnen verwachten wanneer er een eendenondersnavel in heeft gezeten. De verkruimelde randjes waren naar binnen gedrukt. Niets in de omgeving van het ei wees op een andere oorzaak. En, oh ja, ... het ei stonk niet.



Waren wij, of was de Havik nu de schuld van dit alles? We waren in elk geval niet echt dicht bij de plaats vanwaar de eend opsteeg. Maar roofvogels zijn voor eenden meestal ook geen reden om het veilige water of de nestplaats in de beschutting te verruilen voor de onveilige hemel.

Mogelijk probeerde de vogel haar eieren te verstoppen, spieste er per abuis een, (De eierschalen zijn in deze zure tijd niet meer wat ze waren.) en vloog ontzet van haar fout heen. Ik vond overigens de

schaal in vergelijking met kippeëierschalen een beetje slapjes, maar misschien is dit wel normaal voor een eendeëi. Of wie weet was het ei niet van onze eend en betrof het hier slechts een ordinaire nestplundering uit vraatzucht. Ik heb per slot van rekening wel maffere spijzen in eendemagen zien verdwijnen zoals olieballen en haring in het zuur.

Ondanks alle alternatieve mogelijke verklaringen fietsten we met een bij mij toch aanwezig schuldgevoel verder. Bij het Kromven vloog een enorme groep vogels rond. Zij waren verontrust door een struinend paartje mensen, dat, mogelijk met het voorjaar in het hoofd, steeds dieper in het vogelgebied doordrong! Omdat ik vanwege die eend wist wat er daar allemaal mis kon gaan, schreef ik even een briefje met een verzoek om de vogels met rust te laten en bevestigde dit op een van de achtergelaten fietsen van het paartje. Het is per slot van rekening niet de bedoeling dat iedereen dezelfde fout begaat als ik, want dan zou het een rotzooitje worden.

Na de Landschot bleek De Utrecht een enorme domper te zijn. Het Goorven werd getergd door mensen met plonsende honden en er reed een paard en kar met zatschuiten het ven in. Moeders met kinderen voerden etensresten aan de eenden. Ik hoef niet te vermelden wat allemaal, ik eet geen eend meer! De Bokkenrijder was zo druk (één file) dat we als een haas naar de Vessemse vennen koersten.

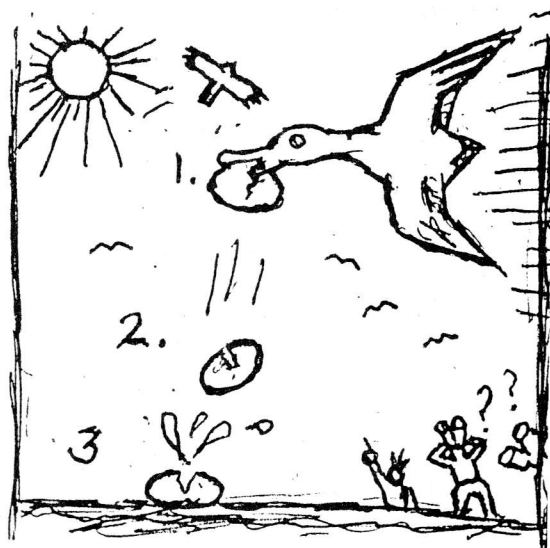
Ook hier dobberden vreetgeille eenden en zelfs ganzen op hun vette penzen. Ze hadden hun hoop het meest gevestigd op

iemand die een grote plastic container uit een bestelbusje sleepte en leeggoot in het ven. Het betrof hier een melkventersbusje dus lette ik op of er soms geen dioxine werd geloosd.

Gelukkig bleek die iemand geen melkboer te zijn (althans bij mijn weten), maar Maarten Manders. Hij had zijn vijver verlost van een stekelbaarsjesplaag. Omdat hij zijn vissen liever hier de salamandereieren wilde laten opeten dan in zijn tuinvijver, dumpte hij zijn quotum. Een roerdomp gonsde op de achtergrond.

Na het afscheid van Maarten en de twee ACJN-ers raceten we over de lange weg langs Welschap. Een woerd landde herhaaldelijk tussen het verkeer op de weg. Weer zo'n vreemde eend in de bijt! Dichterbij gekomen ontdekte Huub de reden van dit gedrag: in de greppel naast het asfalt lag een dode wijfjeseend.

KEES HENDRIKS





## INVENTARISATIE VAN EUROPESE TUINVOGELS

Na een proefonderzoek in de winter '87-'88, heeft de BTO een uitgebreider onderzoek georganiseerd naar het voorkomen van tuinvogels in Europa in de winter en lente van het seizoen '88-'89. De onderzoeksperiode besloeg 30 weken van 23 oktober 1988 tot en met 20 mei 1989. Er werd door 440 personen met een tuin meegedaan, verdeeld over 14 landen.

Een van de doelstellingen was, te bepalen welke soorten het talrijkste en welke het meest algemeen verspreid voorkomen in Europese tuinen buiten het broedseizoen. Verder was het de bedoeling om vast te stellen welke vogels het in tuinen aangeboden voedsel gebruikten en hoe het voorkomen in tuinen wordt beïnvloed door de weersgesteldheid. Met het onderzoek kon inzicht verkregen worden in de variatie in tuingebruik in de loop van het seizoen. Ook kon het belang van Britse tuinen vergeleken worden met die op het continent.

Het onderzoek, waaraan ook enkele leden van onze vogelwerkgroep hebben meegedaan, hield in dat per week, van alle in de tuin voorkomende soorten, het grootste aantal waargenomen exemplaren werd genoteerd.

### Europese resultaten

In tabel 1 staan de resultaten uit het BTO-onderzoek op een overzichtelijke manier naast elkaar.

Om gebieden met elkaar te kunnen vergelijken zijn de waarnemingen gegroepeerd in 7 regio's.

1. Fennoscandiavië: 106 soorten in 118 tuinen

De Koolmees was het meest algemeen verspreid.

De Groenling was het talrijkst. Deze soort werd zelfs overwinterend vastgesteld binnen de poolcirkel nl. op de Lofoten. In de top 12 staan veel meer zaadeters dan in die van de andere regio's.

2. West-Duitsland en Oostenrijk: 91 soorten gezien in 121 tuinen

De Koolmees was het meest alomtegenwoordig.

De Huismus was de talrijkste soort.

De Houtduif komt in deze regio vaker voor dan in de andere.

3. Spanje, Italië en Portugal: 118 soorten gezien in 60 tuinen

De Roodborst was het meest verspreid voorkomend.

De Huismus was veruit het talrijkst.

In deze regio werden het meeste soorten gezien, met nogal wat wintergasten uit de andere gebieden. Vanwege de zachte winter werd er minder gevoerd. Tjiftjaf, Zwartkop, Witte Kwikstaart en Zwarte Roodstaart werden wekelijks gemiddeld in meer dan twintig percent van de tuinen gemeld

4. Frankrijk en Zwitserland: 103 soorten in 61 tuinen

De Koolmees was het algemeenst.

De Huismus was het talrijkst.

De Boomklever en Glanskop werden opmerkelijk vaak gezien.

5. Nederland en België: 82 soorten in 54 tuinen

Ook hier was weer de Koolmees het algemeenst.

En de Huismus was het talrijkste.

Verrassend genoeg werden er maar 82 soorten gezien in de Lage Landen. Buiten Groot-Brittannië was dit de enige regio waar de Spreeuw voorkomt in de top 12, die overigens ook het meest op de Britse lijkt. De top 12 is precies hetzelfde als die van het proefonderzoek.

Tabel 1: Samenvatting van de resultaten van het Europees tuinvogelonderzoek in de winter van 1988-1989. Voor elk gebied wordt de top-12 gegeven: 1 = de meest voorkomende soort, 2 = de daarna meest voorkomende enz.

Regio	Fensc.	D-Oo.	Fr-Zw.	Nl-B.	GB.	Ierl.	S-I-P
Regionummer	1	2	4	5	7	6	3
Grote Bonte Specht	12						
Boomklever	11		9				
Geelgors	10						
Matkop	9						
Merel	8	3	2	2	1	3	3
Ringmus	7	12					
Goudvink	6	11					
Huisemus	5	6	5	3	3	8	2
Groenling	4	4	7	11	9	6	10
Ekster	3	5	8	8		11	
Pimpelmees	2	2	4	4	2	1	7
Koolmees	1	1	1	1	6	4	4
Vink		7	3	6	7	2	5
Roodborst		8	6	5	4	7	1
Winterkoning		9	12	9	11	9	8
Houtduif		10					
Glanskop			10				
Heggemus			11	7	8	5	
Turkse Tortel				10	10		
Spreeuw				12	5		
Zwarte Mees					12	12	
Kauw						10	
Tjiftjaf							6
Zwartkop							9
Witte Kwikstaart							11
Zwarte Roodstaart							12
Aantal soorten	106	91	130	82	?	52	118

6. Ierland: 53 soorten in 26 tuinen

De Pimpelmees was het meest voorkomend.

De Groenling was het talrijkst.

Het is wel bekend dat veel soorten die in Groot-Brittannië voorkomen, afwezig zijn in de Ierse Republiek. Het is dus geen verrassing dat er minder soorten werden gemeld. Alle soorten in de

top 12 werden wekelijks in meer dan de helft van de tuinen gezien. In de andere gebieden komt zo'n hoge frequentie maar bij 4 tot 8 soorten voor.

7. Groot-Brittannië: aantal soorten onbekend

De Merel was het algemeenst.

De talrijkste soort is onbekend.

Het tuinvogelonderzoek gaat in dit gebied nog door. Tot nu toe duurt het al drie jaar. Het tijdschrift "Bird Watching" geeft elke maand een waarnemingskaart uit, daardoor zijn er veel deelnemers.

Onze resultaten

Wij hebben aan het onderzoek meegedaan in de winter 88-89, ook in het seizoen 89-90 zijn we doorgegaan. In tabel 2 zijn de resultaten samengevat.

Onze achtertuin is groot en bestaat uit een gazon met wat bomen

TABEL 2. Waargenomen soorten in de winters 88-89 en 89-90 in onze tuin in Oostelbeers. De soorten staan in volgorde van talrijkheid. Bij de top 12 is, behalve het aantal weken waarin de soort is gezien, ook het gemiddelde aantal per week weergegeven.

SEIZOEN 88-89			SEIZOEN 89-90		
	aantal			aantal	
	gem/wk	wkn		gem/wk	wkn
1. Koolmees	7,2	17	1. Ringmus	8,6	16
2. Ringmus	6,3	17	2. Vink	5,0	16
3. Vink	5,8	17	3. Koolmees	3,9	16
4. Merel	4,9	17	4. Merel	3,8	16
5. Pimpelmees	4,2	16	5. Turkse Tortel	2,8	16
6. Turkse Tortel	2,8	17	6. Groenling	2,1	12
7. Groenling	2,3	16	7. Pimpelmees	2,0	16
8. Grote Bonte Specht	1,2	17	8. Kauw	2,0	11
9. Ekster	1,1	14	9. Heggemus	1,1	16
10. Kauw	1,1	7	10. Spreeuw	1,0	2
11. Heggemus	0,9	13	11. Staartmees	0,9	3
12. Roodborst	0,8	13	12. Roodborst	0,8	15
Roek		4	Ekster		14
Winterkoning		8	Winterkonig		9
Spreeuw		4	Huismus		4
Sperwer		7	Koperwiek		2
Staartmees		2	Roek		4
Huismus		2	Zwarte Mees		3
Keep		1	Houtduif		3
Matkop		1	Grote Lijster		3
-----			Sijs		1
20 soorten			Tjiftjaf		2
			Goudhaantje		1
			Sperwer		2
			Zanglijster		1
			-----		
			25 soorten		





en struiken: walnoot, kers, appel, lijsterbes en twee druiven. Achter de tuin ligt een smal stukje grond met kerstbomen, daarachter ligt weiland.

De vogels leerden snel dat er voer in de tuin aanwezig was. Maar ik was verbaasd hoe snel de Ringmussen leerden de hangende voedselhouders te gebruiken. Sommige Vinken probeerden ze ook te gebruiken, maar ik heb er maar één gezien die erin slaagde.

Er waren heel veel walnoten in de herfst van 1988, dus bezochten Grote Bonte Spechten de tuin (op een dag 1 mannetje en 2 vrouwtjes). Later leerden ze pinda's en niervet te eten. In 1989 had de boom geen noten, dus geen spechtenbezoek.

Tenslotte nog een lijst met verstrekt voer en de soorten die ervan eten.

Voedselsoort

Gegeten door

Pinda's	Pimpelmees, Koolmees, Groenling, Ringmus, Grote Bonte Specht (GBS)
Gemengde zaden	Groenling, Ringmus, Vink, Turkse Tortel
Zonnepitten	Groenling, Ringmus, Koolmees
Vetbollen met zaad	Pimpelmees, Koolmees, Groenling, Ringmus
Niervet	Pimpelmees, Koolmees, Groenling, Ringmus,
Vleesvet (vooral gehakt)	GBS, Roodborst, Merel, Vink
Gekookte aardappelen	Merel, Ringmus, Turkse Tortel
Gekookte rijst	Merel, Ringmus, Turkse Tortel, Roodborst
Brood	Merel, Ringmus, Turkse Tortel
Kaas	Pimpelmees, Koolmees, Vink, Kauw
Appels	Merel
Kersen	Spreeuw
Druiven	Merel
Walnoten	GBS, Koolmees, Roek

JIM en SARAH KAY



## VOOR U GELEZEN.

In Bird Study van november 1989 staat een artikel over het voorkomen van Nachtzwaluwen in Suffolk (oost Engeland). Dit gebied is in de jaren 1983-87 onderzocht op zingende mannetjes nadat in 1981 een landelijke inventarisatie had plaatsgevonden. Vanaf 1981 is de stand van de Nachtzwaluw in het gebied verdrievoudigd. Deze toename is voor een groot deel te danken aan het gaan broeden in jonge aanplant van naaldhout op kaalslagen. Op de heide nam de populatie ook licht toe, maar in het bosgebied zaten in 1981 4 zangposten en in 1987 41! Een vertienvoudiging dus in 7 jaar.

Men heeft gekeken welke gebieden in het bos het meest in trek waren. Kaalslagen van 1 tot 5 jaar na het herplanten werden het liefst bezet. De hoogste dichtheden werden bereikt in 3 en 4 jaar oude kaalslagen. Zo'n 10 jaar na de nieuwe aanplant wordt de kaalslag ongeschikt voor de Nachtzwaluw.

De minimale oppervlakte van de kaalslag voor een Nachtzwaluw bedraagt 10 ha. Kleinere stukken werden niet bezet. Twee zangposten per kaalslag werden pas aangetroffen op stukken van meer dan 23 ha. De vorm van de kaalslag is ook van invloed in die zin dat de dichtheid per ha. afneemt als de vorm onregelmatiger wordt (meer afwijkt van een cirkel of een vierkant).

Door het beschikbaar komen van kaalkappen is de achteruitgang van de Nachtzwaluw in Suffolk omgeslagen in een opmars. De voorkeur voor jonge aanplant tot een jaar of 5 houdt in dat de boompjes nog niet hoger zijn dan 2 meter. De dichtheid van de boompjes met opslag van Berken is dan op zijn grootst. De hele vegetatie is dan erg gevarieerd, met een afwisseling van kale grond, heide, grassen en jonge boompjes. Het bos-

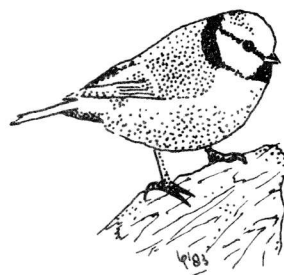
beheer dat de ontwikkeling van ondergroei tegengaat, zoals herbicidebespuiting en maaien, houdt de aanplant langer geschikt voor Nachtzwaluwen.

De minimum oppervlakte van 10 ha. voor een kaalslag lijkt een belangrijk gegeven als men bij het bosbeheer rekening wil houden met deze soort. Er zijn geen aanwijzingen dat de dichtheid toeneemt met de oppervlakte van de kaalslag. De kleinste oppervlakte per zangpost was 8 ha., de grootste 17 ha. Meestal hadden de vogels tussen de 11 en 14 ha. tot hun beschikking. Dit zijn hogere dichtheden dan er op de heide werden vastgesteld. Daar hadden de vogels gemiddeld 21 ha. nodig.

De achteruitgang van de Nachtzwaluw werd ook wel toegeschreven aan klimaatsinvloeden maar zal zeker mede veroorzaakt zijn door verlies van geschikt habitat. Door aanplant van bos op voormalige heidegebieden en het openhouden van resterende heide verdwijnt het natuurlijke overgangsbos naar heide. Een vervanger voor deze overgang komt beschikbaar als het bos gekapt wordt en opnieuw aangeplant. Uit de snelle toename van de Nachtzwaluw, als reactie op grote stukken geschikt biotoop, blijkt dat de oorzaak van de achteruitgang toch vooral biotoopverlies is geweest.

JAN WOUTERS





## VOGELVARIA

### PIMPELS IN DE OLMEN

Op 17 januari 1989 zag ik in Den Boegent in Reusel een groep van 40 Pimpelmezen fourageren in Iepen, die er als laanbeplanting langs de weg staan. Ik vond het wel een uitzonderlijk grote groep en schreef die waarneming dus op. Maar verder leek het me een toevalstreffer en schonk er geen aandacht meer aan. Tot ik op 19 januari van dit jaar door die straat kwam en er weer een grote groep Pimpels bezig zag in de Iepen. Nog maar eens tellen; dat valt niet mee als ze niet stil zitten. Ik kwam tot minstens 55 exemplaren! In de dagen erna lette ik erop of ze er weer zaten. Nu eens waren er geen, dan weer zat er een kleiner groepje. Wel steeds bezig iets te eten uit de knoppen van de Iepen, die bijna bloeiden. Op 31 januari was er een groep van zo'n 35 exemplaren aan het fourageren. Blijkbaar zit er iets in die knoppen wat Pimpelmezen aantrekt. Het is bekend dat Pimpelmezen in het voorjaar stuifmeel en nectar eten van bloeiende wilgekatjes. Mogelijk hebben ze het bij die Iepen op het halfrijpe stuifmeel gemunt. Nectar lijkt me niet in de iepbloemetjes voor te komen want het is een windbestuiver. Let er eens op in de winter.

JAN WOUTERS

### JONGE SPERWERS ETEN OUDE MEREL

Op 28 juni 1989 kwam ik in de bossen ten zuiden van Reusel bij een nest van een Sperwer. Het nest bevatte vier jongen, die precies oud genoeg waren om te ringen. Na de jongen te hebben geringd, kreeg ik al meteen een terugmelding toen ik het nest bekeek op prooiresten. De bodem van van het nest lag vol met botjes van verorberde prooien. Aan een van die botjes zat een ring. Deze bleek van een Merel te zijn geweest die ik drieëneenhalf jaar eerder geringd had op ongeveer een kilometer afstand van het sperwernest. Heel mals zal die Merel ook niet meer zijn geweest.

JAN WOUTERS

### NACHTEGALEN

Plusminus 2 jaar geleden heb ik links en rechts al eens gevraagd hoe het bij jullie in je gebied staat met de nachtegale. Wat is nl. het geval. Iedere dag kom ik wel in het Hulsterbroek waar ieder jaar zeker 3 maar ook wel eens 4 zangposten waren. Langzaam werd dit steeds minder. En nu in 1990 heb ik er nog maar één horen zingen en dat was ook nog maar voor één dag. Mijn vraag is hoe zit dat in jullie werkgebied? Reacties naar:

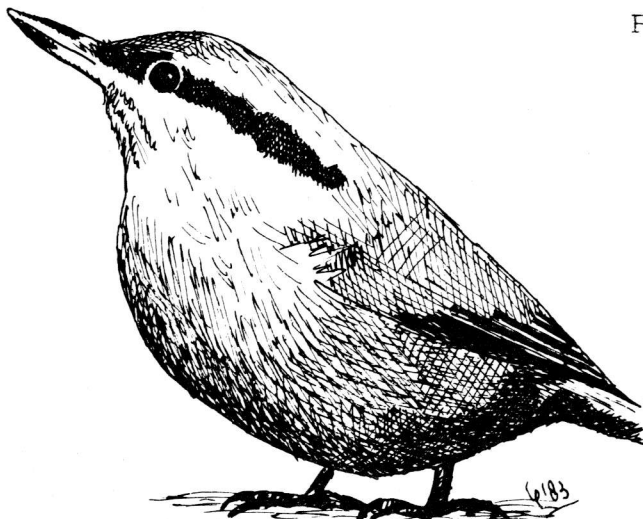
PIET VAN HAPPEN

## WIST U DAT...

- Dit de eerste Blauwe Klauwier na de jaarvergadering is.
- Weinig kopij daarvan de oorzaak is.
- We het eigenlijk niet kunnen maken, dat de redactie het blad bijna alleen moet vol schrijven.
- Elke bijdrage, hoe klein ook, steeds welkom is.
- Iedereen wel eens iets meemaakt met vogels wat het opschrijven waard is.
- De jaarvergadering er dus al weer een tijdje op zit.
- De lezinghouder beter had gekund.
- Hij misschien gedacht heeft dat hij bij een stelletje piepels terecht kwam.
- Hij het wel weet maar het op een te laag niveau bracht.
- Van de 4 feestcommissieleden er zich 3 hebben teruggetrokken.
- Wij dus de volgende jaarvergadering een nieuwe feestcommissie hebben.
- Die vanaf deze plaats veel succes wordt toegewenst.
- Er in de Nijldelta in Egypte bijna geen plaats meer is voor vogels.
- Er daar elke 9 maanden 1.000.000 mensen bijkomen.
- Harold Bierens na een verblijf van 10 maanden in Egypte weer terug is.
- Dat dit niets met bovenstaande te maken heeft.
- Er een grote medewerking is geweest bij de wintertelling van de Klapekster.
- De resultaten in de volgende Blauwe Klauwier komen.
- De VWG. dit jaar start met 2 trektelpunten.
- Dit officiële LWVT-trektelpunten worden.
- Die punten komen op de Cartierheide en de Strabrechtse Heide.
- Men zich bij Tom en Piet kan opgeven.
- De tentoonstelling "Vogeltrek vakantie of noodzaak" is verhuurd.
- Hij gaat naar het Biesbosch bezoekerscentrum in Drimmelen.
- "Geen gezeur maak een donateur" een nieuw motto is.
- Deze rubriek iedereen een prettige vakantie toewenst.

Houdoe,

PIET









# INHOUD:

jaargang 16 no. 1 (1990)

Willem Veenhuizen	De Huiszwaluw in Eindhoven 1989.	1
Piet van Happen	Simultaantelling van de Klapeksters op de Strabrechtse Heide. . . .	4
Chris van Turnhout	Verslag van het weekend Cap Gris Nez. . . . .	6
Kees Hendriks	Eindelijk voorjaar ! . . . .	10
Jim en Sarah Kay	Inventarisatie van Europese tuinvogels. . . . .	12
Jan Wouters	Voor U gelezen. . . . .	16
VOGELVARIA.		
Jan Wouters	Pimpels in de olmen. . . . .	17
Jan Wouters	Jonge Sperwers eten oude Merel. .	17
Piet van Happen	Nachtegalen . . . . .	17
Piet van Happen	Wist U dat... . . . .	18

Tekeningen: Marco Bakermans  
Kees Hendriks  
Lex Peeters  
Huub Ragas